

Broedvogel- & vleermuizenonderzoek Defensie-eiland te Woerden

De Wasserij CV

Broedvogel- & vleermuizenonderzoek Defensie-eiland te Woerden

De Wasserij CV

Rapportnummer: 211x04759.064350_2

Datum: 4 november 2011

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. J.G.J.H. van Lier

Projectteam BRO: Mw. P. Maas, Mw. G. Schalken

Kaft: Hollandse Hoogte 11

Beknopte inhoud: In voorliggende rapportage worden de onderzoeksresultaten van het broedvogel- en vleermuizenonderzoek gepresenteerd. Daarnaast is gekeken naar de effecten van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling op aanwezige natuurwaarden.

Met in achtneming van de beschreven maatregelen met betrekking tot de aanplant van bomen in het plangebied en de verlichting, heeft de ruimtelijke ontwikkeling geen negatief effect op het aanwezige foerageergebied van vleermuizen. De huidige staat van instandhouding is door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling van het plangebied niet in het geding. Derhalve vindt de ruimtelijke ontwikkeling, met betrekking tot vleermuizen, in overeenstemming van de Flora- en faunawet plaats.

Voor de aanwezige tongvaren dient een ecologische werkprotocol opgesteld te worden, daarmee wordt voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld wordt.

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding en achtergrond	3
1.2 Leeswijzer	3
2. PLANGEBIED EN ONTWIKKELING	5
2.1 Ligging van het plangebied	5
2.2 Huidige situatie	6
2.3 Beschrijving van het initiatief	7
3. NATUURWAARDENONDERZOEK	9
3.1 Natuurbescherming	9
3.2 Verkennend natuuronderzoek	10
4. BROEDVOGEL- EN VLEERMUIZENONDERZOEK	11
4.1 Soortgericht onderzoek	11
4.2 Broedvogels	11
4.3 Vleermuizen	12
4.4 Overige beschermde soorten	15
5. EFFECTBEOORDELING	17
5.1 Broedvogels	17
5.2 Vleermuizen	17
5.3 Overige beschermde soorten	17
5.4 Conclusie	18
6. AANBEVELINGEN	19
6.1 Algemene richtlijnen maatregelen	19
6.2 Foeragerende vleermuizen	19
6.3 Standplaats van tongvaren	21
6.4 Afsluitende conclusie	22

BIJLAGE 1

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en achtergrond

Het voormalige defensie-eiland aan de Wilhelminaweg 146 te Woerden zal worden herontwikkeld. Doel is om het voormalige militaire terrein te herontwikkelen tot een hoogwaardig deel van de binnenstad van Woerden met het hoofdaccent op wonen.

Om deze ruimtelijke ontwikkeling te kunnen realiseren wordt het terrein volledig heringericht. In het kader van de voorgenomen herontwikkeling van het defensie-eiland te Woerden is in 2007 door Bureau Viridis een verkennend flora- en faunaonderzoek uitgevoerd. Hierin is een beoordeling gemaakt van de invloed van de geplande herontwikkeling van het defensie-eiland op aanwezige beschermde en bijzondere flora, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten. Vanuit het flora- en faunonderzoek is de bebouwing in het plangebied als erg geschikt beoordeeld voor de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen (zoals gewone dwergvleermuizen en laatvliegers) en voor de aanwezigheid van nestlocaties van broedvogels (zoals gierzwaluwen en huismussen).

Om vast te stellen of jaarrond beschermde nestplaatsen van broedvogels en vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn, is het plangebied in opdracht van De Waterrij CV aan BRO nader onderzocht conform het 'vleermuisprotocol' van Netwerk Groene Bureaus (versie van 5 maart 2010) door onderzoeksbureau Staro Natuur en Buitengebied. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de onderzoeksresultaten van dit onderzoek en is aangegeven welke vervolgstappen benodigd zijn om de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Flora- en faunawet te laten plaatsvinden.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het plangebied en de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling kort beschreven. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingegaan op de natuurwetgeving in Nederland en de uitkomsten van het verkennende natuurwaardenonderzoek. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het broedvogel- en vleermuizenonderzoek gepresenteerd, vervolgens wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op aanwezige (beschermde) natuurwaarden. Tot slot zijn in hoofdstuk 6 relevante aanbevelingen opgenomen.

2. PLANGEBIED EN ONTWIKKELING

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen in de Singel van Woerden, ten zuiden van het stadscentrum en nabij het spoor. De exacte begrenzing van het plangebied voor het bestemmingsplan is bepaald door de omliggende bestemmingsplannen 'Woerden Binnenstad' en 'Honthorst'. De grenzen van deze bestemmingsplannen vormen de begrenzing van onderhavig plangebied, met uitzondering van de nieuwe ontsluitingen van het plangebied. Deze ontsluitingen ofwel bruggen zijn op basis van het vigerend bestemmingsplan niet mogelijk.

Het kasteel Woerden valt buiten het plangebied omdat dit deel reeds onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan 'Woerden Binnenstad'. Dit betekent dat de plangrens strak rondom het defensie-eiland ligt, met uitzondering van de nieuwe ontsluitingen, bebouwing die deels boven het water zijn gesitueerd en de inrichting van de ruimte rondom het kasteel (zie onderstaande afbeelding voor een globale begrenzing van het plangebied).

Ligging van het plangebied

2.2 Huidige situatie

Omgeving

De omgeving van het plangebied heeft een gemengd karakter. Ten noorden van het defensie-eiland is het (historisch)stadscentrum van Woerden gelegen. In dit gedeelte is sprake van sterke functiemenging en worden de functies wonen, maatschappelijk (o.a. de Rooms katholieke Bonaventurakerk) en detailhandel (winkelvoorzieningen en horeca) met elkaar / onderling afgewisseld. Grenzend aan het plangebied is het kasteel van Woerden gelegen. Het kasteel wordt in de huidige situatie gebruikt voor wonen en commerciële doeleinden (o.a. horeca).

Aan de zuidzijde van het plangebied is de spoorlijn gelegen. Tussen de spoorlijn en het defensie-eiland zijn enkele woningen gesitueerd. Daarnaast bevat dit gebied enkele bedrijven. Ten zuidwesten van het plangebied, tussen de Singel en de spoorlijn, is een bedrijventerrein gelegen.

Plangebied

Het voormalig defensie-eiland wordt in de huidige situatie niet gebruikt. Het terrein is voor een groot gedeelte verhard en bestaat uit industriële bebouwing. De bebouwing, zoals opgericht sinds 1880, is grotendeels nog in tact. Enkele van deze panden hebben een monumentale status. Het gebouw met de was-, spoel- en sorteerinrichting uit 1916 met bijbehorende schoorsteen uit 1947 is aangewezen als gemeentelijk monument. Dit gebouw is ontworpen door majoor-ingenieur der genie Van Wely. Vele oorspronkelijke gevelkozijnen zijn in loop der tijd vervangen.

Bij het gebouw is in 1947 een schoorsteen gebouwd van 40 meter hoog ter vervanging van de oudere schoorsteen. De bovenkant van de schoorsteen is afgedekt met een gietijzeren kop en bepaalt mede het silhouet van Woerden. Het geeft daarnaast een fraai beeld van de vroegere activiteiten.

Het gehele defensie-eiland maakt onderdeel uit van de vestingwerken van Woerden, ook wel de kop van de diamant genoemd. De stadskern van Woerden, inclusief het eiland en de Singel, zijn een rijksmonument.

Groen

Naast verharding kent het defensie-eiland ook vele groenelementen. Een karakteristieke groenvoorziening van het eiland is gelegen in de noordelijke kop en de zuidpunt, veelal bestaande uit elzen. Daarnaast kent het eiland vele bomen langs de waterkant en begroeiing (klimop) tegen de gebouwen. Middels een bomeninventarisatie is in 2006/2007 inzicht verschaft in de kwaliteit, conditie en mechanische opbouw van de bomen. Uit deze inventarisatie blijkt dat er enkele behoudenswaardige bomen aanwezig zijn op het defensie-eiland.

Ontsluiting

In de huidige situatie wordt het defensie-eiland op één plek ontsloten, te weten nabij het kasteel Woerden op de kruising van de Wilhelminaweg en de Prins Hendrikkade. Het terrein is in de huidige situatie niet openbaar toegankelijk en vormt daarmee een belemmering tussen enerzijds het stationsgedeelte en het stadscentrum van Woerden.

2.3 Beschrijving van het initiatief

Algemeen

De voorgenomen ontwikkeling heeft betrekking op de herontwikkeling van het voormalige defensie-eiland in Woerden. Doel is om het voormalige militaire terrein te herontwikkelen tot een hoogwaardig deel van de binnenstad van Woerden met het hoofdaccent op wonen.

Bebouwing algemeen

Bij de herontwikkeling van het defensie-eiland blijft het eiland zichzelf en blijft de vorm van het eiland in de Singel gehandhaafd. De bestaande monumentale en karakteristieke gebouwen (de wasserij, schoorsteen en de gebouwen B en C, zie bijgevoegde afbeelding op p. 8) op het eiland blijven gehandhaafd en worden gerenoveerd. De nieuwe bebouwing op het eiland verwijst naar het verleden. Het eiland zal zijn eigen uitstraling behouden, maar elk bouwblok kijkt uit op een andere omgeving.

Groen- en speelvoorzieningen

In de huidige situatie heeft het defensie-eiland een groen karakter. Het beoogde plan wil deze karakteristiek behouden. De bestaande groenvoorziening in het noordelijk deel van het defensie-eiland blijft gehandhaafd. Daarnaast zal op het middelste gedeelte van het eiland, ter hoogte van de nieuwe fietsbrug, een parkje gerealiseerd worden, evenals op de zuidpunt. Deze groene plekken worden met elkaar verbonden door een groene parkachtige route die zich dwars over het eiland slingert. Deze route gaat gepaard met een zachte oever, gras loopt met rietkragen over in het water. De behoudenswaardige bomen in het plangebied blijven gehandhaafd. Daarnaast worden enkele bomen toegevoegd.

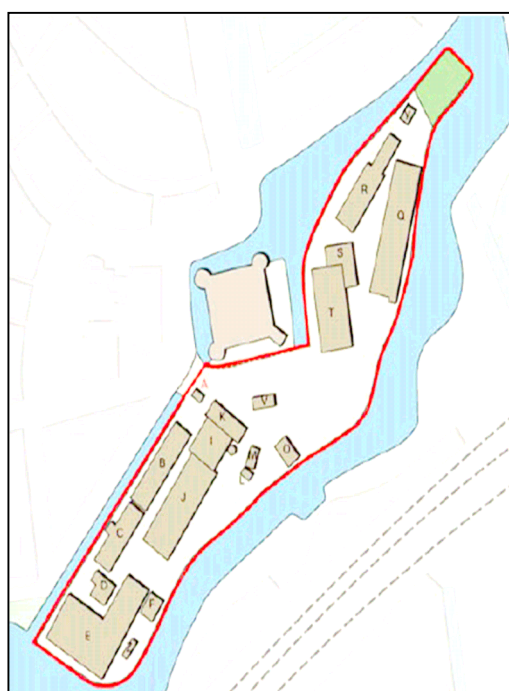
Ontsluiting

Het defensie-eiland zal via de bestaande ontsluiting nabij het kasteel, op de kruising tussen de Prins Hendrikkade en Wilhelminaweg, ontsloten worden voor het gemotoriseerd verkeer. Daarnaast is er een ontsluiting aan de zuidkant (eenrichtingsverkeer) voor gemotoriseerd verkeer. Voor het langzame verkeer worden drie routes gerealiseerd. De belangrijkste langzaam verkeerroute wordt gerealiseerd in het middengedeelte van het eiland. Hier komt een duidelijke route van het stationsge-

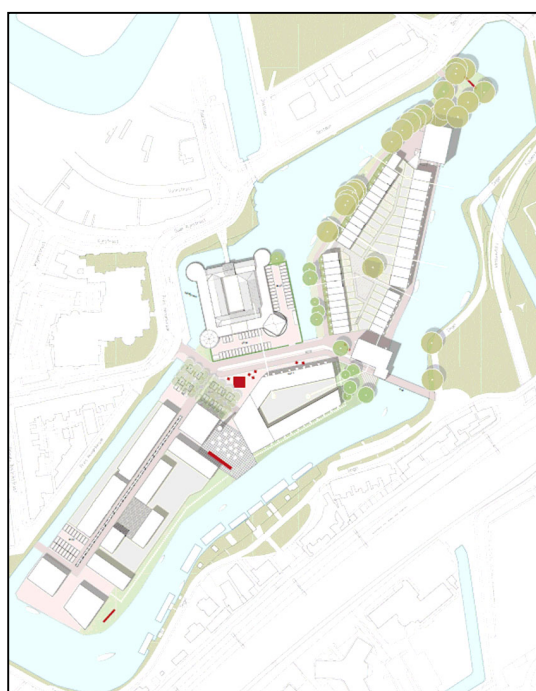
bied naar het stadscentrum van Woerden, middels een fietsbrug. Door de aanleg van de fietsroute wordt de openbaarheid van het defensie-eiland gegarandeerd. Langs de openbare fietsroute presenteert het defensie-eiland zich met een diversiteit aan gebouwen en ruimtes. Naast de drie langzaamverkeersroutes worden eveneens wandelroutes in het gebied gecreëerd. Langs de oostkant van het eiland komt een groen wandelpad. Tegenovergesteld aan de groene route ligt een meer stenig wandelpad met aan de noordkant een kade en aan de zuidkant een weg die refereert aan de industriestraat die hier gelegen heeft.

Parkeren

Het parkeren vindt veelal plaats in bebouwde voorzieningen. In het noordelijk deel komt op maaiveldniveau een stallingsgarage voor bewoners. In het middengedeelte van het defensie-eiland worden de bestaande parkeervoorzieningen nabij het kasteel verder uitgebreid. Nabij de culturele voorzieningen zijn openbare parkeergelegenheden gesitueerd. Daarnaast bevat het middengedeelte een openbare parkeergarage met 85 parkeerplekken en een stallingsgarage voor bewoners. Voor het zuidelijke deel geldt dat parkeren voor bewoners ondergronds geschiedt en nabij gebouw C komen enkele openbare parkeerplaatsen.

Gebouwnummering en inrichting huidige situatie

Impressie voorgenomen inrichting, stedenbouwkundig plan

Voor de ontwikkeling zullen alle aanwezige gebouwen, behalve B, C, I en een monumentale schoorsteen gesloopt worden. Het defensie-eiland zal geheel worden herontwikkeld.

3. NATUURWAARDENONDERZOEK

3.1 Natuurbescherming

Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Gebiedbescherming

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitat richtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk-kerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de provinciale groenstructuur zijn ruimtelijk in de Structuurvisie en Verordening vastgelegd. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Soortbescherming

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Dat betekent onder andere dat opzettelijke verstoring niet is toegestaan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit Tabel 2 van de Flora- en faunawet, soorten uit de Bijlage 1 van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) én met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is.

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten, op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Met passende maatregelen kan de aanvraagprocedure voor een ontheffing voorkomen worden. Voor soorten van 'tabel 2' geldt bovendien dat een ontheffing niet nodig is wanneer gewerkt wordt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode. Als passende maatregelen niet mogelijk zijn, dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een belang, behorende bij het beschermingsregime waaronder de soort beschermd wordt.

Naast de bovengenoemde categorieën geldt, voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, de zogenoemde 'zorgplicht' (artikel 2 van de Flora- en Faunawet). De zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of vermoedt dat zijn handelen of het nalaten daarvan, nadelige gevolgen veroorzaakt voor de flora- en/of faunasoorten, verplicht is dergelijk handelen zoveel mogelijk achterwege te laten dan wel de gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

3.2 Verkennend natuuronderzoek

In het kader van de voorgenomen herontwikkeling van het defensie-eiland is in 2007 een verkennend flora- en faunaonderzoek uitgevoerd¹. Omdat het onderzoek uit 2007 dateerde is vervolgens in 2011 een actualisatie uitgevoerd².

Uit de actualisatie blijkt dat de conclusies uit het flora- en faunaonderzoek van 2007 nog steeds van kracht zijn en dat aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is. Daarnaast is op basis van de actualisatie geconcludeerd dat een aanvullend veldbezoek noodzakelijk is om vast te stellen of jaarrond beschermde nesten van ofwel gierzwaluw ofwel huismus in het plangebied aanwezig zijn.

Op basis van bovenstaande conclusie is er een vleermuizenonderzoek uitgevoerd om vast te stellen of er daadwerkelijk vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (in de bebouwing) en of er broedvogels (waarvan de nestplaats jaarrond beschermd zijn) aanwezig zijn op het defensie-eiland. In het volgende hoofdstuk zijn de resultaten van dit soortspecifieke onderzoek beschreven.

¹ Quick-scan defensie-eiland Woerden, Bureau Viridis, projectnummer 2007-5, d.d. februari 2007.

² Oplegnotitie flora en fauna defensie-eiland Woerden, BRO, 211x04759, d.d. 18 april 2011.

4. BROEDVOGEL- EN VLEERMUIZENONDERZOEK

4.1 Soortgericht onderzoek

Om vast te stellen of jaarrond beschermde nestplaatsen van broedvogels en vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn, is het plangebied in opdracht van BRO nader onderzocht conform het 'vleermuisprotocol' van Netwerk Groene Bureaus (versie van 5 maart 2010). Het soortspecifieke onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Staro Natuur en Buitengebied. Onderstaand zijn de inventarisatiemethode en de onderzoeksresultaten voor zowel het broedvogelonderzoek als voor de inventarisatie van vleermuizen kort beschreven. In Bijlage 1 is de gehele rapportage van Staro Natuur en Buitengebied opgenomen.

Het onderzoek naar broedvogels voldoet aan de minimale eisen die door SOVON worden gesteld. Het vleermuisonderzoek is volgens het vleermuisprotocol van de Gegevens Autoriteit Natuur uitgevoerd. Alhoewel hiermee niet volledig uitgesloten kan worden dat buiten de inventarisatiemomenten andere soorten of functies aanwezig zijn, is met de gekozen methoden en inspanningen voldoende invulling gegeven aan Artikel 2 van de Flora- en faunawet (Zorgplicht).

4.2 Broedvogels

Inventarisatie

Tijdens de veldbezoeken op 16 mei 2011 en 7 juni 2011 is op basis van geluid en zicht de aanwezigheid of afwezigheid van huismussen en gierzwaluwen vastgesteld. Hierbij is voor zowel gierzwaluwen als voor huismussen overdag gezocht naar aanwijzingen waaruit afgeleid kan worden dat de vogelsoort gebruik maakt van het onderzoeksgebied als vaste verblijf- en/of broedplaats.

Onderzoeksresultaten

In het plangebied is gelet op broedplaatsen van zowel gierzwaluw als huismus. Tijdens het veldbezoek zijn geen gierzwaluwen of huismussen of aanwijzingen van aanwezigheid van deze soorten in het onderzoeksgebied aangetroffen. Bij beide onderzoeksrondes zijn geen broedplaatsen van gierzwaluwen en huismussen waargenomen in de gebouwen binnen het plangebied. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van de huismus en gierzwaluw zijn in het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

4.3 Vleermuizen

Inventarisatie

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en zicht geïnventariseerd. Op 16 mei 2011, 7 juni 2011, 28 juni 2011, 19 september 2011 en 10 oktober 2011 hebben ter plaatse veldbezoeken plaatsgevonden om mogelijke kraamkolonie-, zomer- en/of paarverblijfplaatsen in of aan de gebouwen te kunnen vaststellen, danwel uit te sluiten. Op 16 mei 2011 is het onderzoek naar kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen in de avond uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek op 7 juni 2011 en 28 juni 2011 is in de ochtend onderzoek gedaan naar kraamkolonieplaatsen van vleermuizen in de gebouwen. Op 19 september 2011 en 10 oktober 2011 is in de avond onderzoek gedaan naar eventuele paar- en winterverblijfplaatsen in of aan de bebouwing.

Onderzoeksresultaten

16 mei 2011

Tijdens dit onderzoek zijn meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen verspreid over het terrein waargenomen. Daarnaast zijn in het noordelijke deel foeragerende meervleermuizen waargenomen (boven het water buiten het plangebied). In de onderstaande afbeelding zijn de waarnemingen te zien.

Onderzoeksresultaten 16 mei 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

7 juni 2011

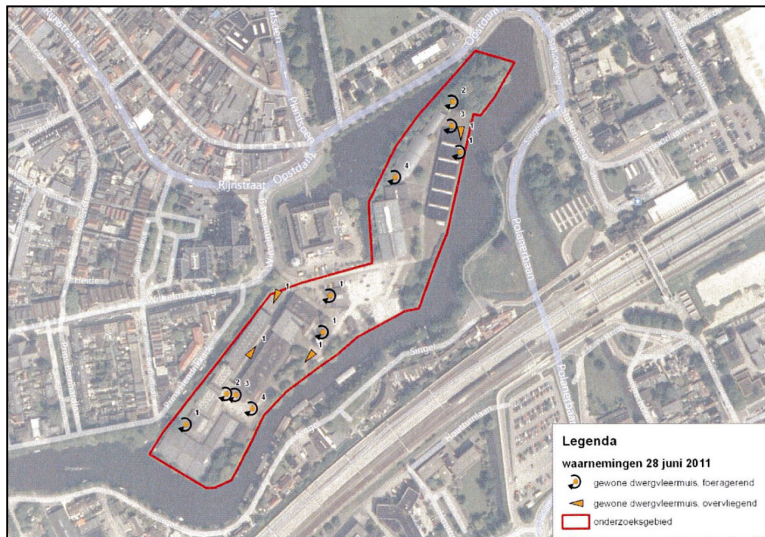
Tijdens de eerste onderzoeksrunde is één foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen. In de onderstaande afbeelding is de locatie aangegeven.

Onderzoeksresultaten 7 juni 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

28 juni 2011

In het onderzoeksgebied zijn meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen verspreid in het plangebied waargenomen. Alle waarnemingen zijn nabij de bestaande gebouwen op het terrein gedaan. Daarnaast zijn een aantal gewone dwergvleermuizen overvliegend waargenomen (zij maakten geen gebruik van het plangebied). In de onderstaande afbeelding zijn de waarnemingen te zien.

Onderzoeksresultaten 28 juni 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

19 september 2011

Tijdens het veldbezoek in de avond zijn meerdere gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Deze vleermuizen bevonden zich nabij de op het eiland aanwezige bebouwing. In de onderstaande afbeelding zijn de waarnemingen weergegeven.

Onderzoeksresultaten 19 september 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

10 oktober 2011

Ook tijdens dit veldbezoek zijn meerdere gewone dwergvleermuizen enkel foeragerend waargenomen. Er is tijdens dit veldbezoek geen zwermgedrag of paarroep waargenomen. De waarnemingen zijn weergegeven in de onderstaande afbeelding.

Onderzoeksresultaten 10 oktober 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

4.4 Overige beschermde soorten

Tijdens het veldbezoek van 16 mei 2011 is in een van de gebouwen in het zuidelijke deel van het plangebied een standplaats van tongvaren aangetroffen. De locatie is in de afbeelding van de onderzoeksresultaten van 16 mei 2011 met een groene stip aangeduid.

Onderzoeksresultaten 16 mei 2011 – Staro Natuur en Buitengebied (zie Bijlage 1).

5. EFFECTBEOORDELING

5.1 Broedvogels

In het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd zijn, zoals gierzwaluw en huismus. Om deze reden zal de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied geen nadelig effect op deze vogelsoort hebben. In het plangebied hoeven derhalve geen mitigerende maatregelen genomen te worden voor broedvogels waarvan de nestlocatie jaarrond beschermd.

5.2 Vleermuizen

De onderzoekresultaten laten zien dat het plangebied enkel van waarde is als foerageergebied voor vleermuizen. Het gaat hierbij om grotere aantallen gewone dwergvleermuizen en een aantal meervleermuizen. Gewone dwergvleermuizen foerageren daadwerkelijk binnen de grenzen van het plangebied nabij de aanwezige bebouwing, de meervleermuizen foerageerden net buiten de grenzen nabij het water.

De aanwezige gebouwen zijn niet in gebruik als vaste rust- en/of verblijfplaats voor vleermuizen. Gedurende de najaarrondes op 19 september en 10 oktober is geen zwermgedrag van de aanwezige vleermuizen in het plangebied waargenomen. Ook zijn geen van de foeragerende gewone dwergvleermuizen met paarroep waargenomen. Op basis van deze gegevens is door Staro Natuur en Buitengebied geconcludeerd dat er geen winterverblijfplaatsen voor vleermuizen in de gebouwen in het plangebied aanwezig zijn.

Op basis van deze bevindingen is vastgesteld dat de herontwikkeling van het defensie-eiland geen negatief effect op de huidige staat van instandhouding heeft. Derhalve kan de ontwikkeling in haar huidige vorm met betrekking tot vleermuizen doorgang vinden. Er geldt wel dat er rekening gehouden moet worden met de functionaliteit van het plangebied als foerageergebied voor vleermuizen (zie hiervoor de aanbevelingen in het volgende hoofdstuk).

5.3 Overige beschermde soorten

De tongvaren is een varen uit de streepvarenfamilie. De soort groeit op muren en in de duinen. De plant is in Nederland vrij zeldzaam. De soort is onder de Flora- en

faunawet beschermd (tabel 2-soort). Tongvaren is derhalve een beschermde plantensoort waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet geldt wanneer gewerkt wordt volgens een 'gedragscode' (zie ook hiervoor de aanbevelingen in het volgende hoofdstuk).

5.4 Conclusie

De voorgenomen ingreep heeft effect op de lokaal aanwezige (foeragerende) gewone dwergvleermuizen en op de standplaats van tongvaren (die door de ruimtelijke ontwikkeling geheel zal verdwijnen).

In het gebied moet derhalve rekening gehouden worden met:

- Foeragerende gewone dwergvleermuizen;
- Standplaats van tongvaren.

Om te voorkomen dat bij de ontwikkeling van het plangebied de Flora- en faunawet wordt overtreden dienen zowel maatregelen genomen te worden om schade aan de aanwezige beschermde soorten te voorkomen en te beperken, als om de functionaliteit van het plangebied voor deze beschermde soorten te behouden. De mitigerende maatregelen dienen voorafgaande aan de geplande activiteiten vastgesteld te zijn.

6. AANBEVELINGEN

6.1 Algemene richtlijnen maatregelen

De term mitigatie heeft betrekking op verzachtende maatregelen die binnen (of in de nabije omgeving van) het plangebied getroffen worden ten behoeve van exemplaren of populaties die door de ingreep benadeeld worden. Van belang is dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats niet wordt aangetast.

Compensatie vindt plaats wanneer de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ten gunste van de ingreep wordt aangetast. Compensatie kan zowel binnen als buiten het plangebied plaatsvinden en is gericht op het versterken van andere (deel)populaties. De gunstige staat van instandhouding van de soort (op regionaal of landelijk niveau) komt dan niet in het geding.

Doel van het mitigatieplan is dat er conform de Flora- en faunawet wordt gewerkt, zodat schade aan beschermde en algemene soorten wordt voorkomen. Het is eveneens mogelijk een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen (deze wordt echter alleen 'verleend' als "positieve afwijzing"). Echter is dit niet noodzakelijk wanneer het behoud van functionaliteit verwacht wordt. Het is mogelijk het mitigatieplan te laten toetsen door het bevoegd gezag (Dienst Regelingen). Met een zogenaamde positieve afwijzing wordt aangegeven dat er geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is omdat afdoende gemitigeerd wordt en de huidige staat van instandhouding van de soort door de ruimtelijke ontwikkeling niet in het geding is (en daarmee dat conform Flora- en faunawet gehandeld wordt).

6.2 Foeragerende vleermuizen

Gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) jagen voornamelijk in de beschutting van opgaande elementen in de bebouwde omgeving, langs kanalen, vaarten, in tuinen en parken met vijvers, in lanen, tussen boomkruinen, boven open plekken in bos, langs de bosrand (vooral oude voedselrijke loofbossen), straatlantaarns, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen.

Voedselaanbod

Om het foerageergebied voor de gewone dwergvleermuizen te behouden en vooral te optimaliseren is het wenselijk om binnen het plangebied bomen aan te planten. De voorkeur gaat hierbij uit naar de aanplant van bomen in het gehele plangebied.

Vanuit ecologisch standpunt gaat hierbij de voorkeur uit naar inheemse boomsoorten, zoals Zomereik.

Zoals eerder beschreven in hoofdstuk 2 heeft het defensie-eiland in de huidige situatie een groen karakter. In het plan wordt de bestaande groenvoorziening in het noordelijk deel van het defensie-eiland gehandhaafd. Daarnaast zal op het middelste gedeelte van het eiland, ter hoogte van de nieuwe fietsbrug, een parkje gerealiseerd worden, evenals op de zuidpunt. Deze groene plekken worden met elkaar verbonden door een groene parkachtige route die zich dwars over het eiland slingert. Een impressie van deze inrichting is te zien in de onderstaande afbeelding. De behoudenswaardige bomen in het plangebied blijven gehandhaafd. Daarnaast worden enkele bomen toegevoegd. Hiermee wordt voorzien in voldoende maatregelen ten gunste van het foerageergebied van vleermuizen. Op basis van deze inrichting kan worden gesteld dat de huidige staat van instandhouding niet in het geding is.

Afbeelding van de te realiseren groene structuur op het defensie-eiland.

Verlichting

Een aanvullende maatregel die opgenomen dient te worden is dat de verlichting in het plangebied ten behoeve van de vleermuizen aangepast zal worden. Bij de keuze voor verlichting geldt over het algemeen "hoe minder licht, des te beter voor vleer-

muizen". Daarnaast wordt uitdrukkelijk geen verlichting gebruikt waarvan bekend is dat het ultrasoon geluid produceert.

Tijdens werkzaamheden wordt er voor zorg gedragen dat strooilicht minimaal aanwezig is door middel van objectgerichte verlichting. Daarnaast dient tijdens de werkzaamheden 's nachts de verlichting beperkt te worden. Dit geldt niet in de winterslaaperperiode (van ongeveer midden oktober tot en met begin mei). Daarnaast dient in het ontwerp van het plan gekozen te worden voor verlichting die omlaag gericht is (eveneens om strooilicht te beperken). Ook dient het lichtpunt laag geplaatst te worden, dat wil zeggen niet hoger dan 2,5 meter boven de parkeerplaatsen en het terrein rondom.

6.3 Standplaats van tongvaren

Door het voormalige Ministerie van LNV is aan branche-organisaties, overheden en andere organisaties de mogelijkheid gegeven om een gedragscode op te stellen, waardoor voor bepaalde beschermde soorten geen ontheffing meer hoeft worden aangevraagd bij beheer of ruimtelijke ontwikkelingen. Deze gedragscodes zijn wel algemeen toepasbaar, zodat bijvoorbeeld de "Gedragscode Flora- en faunawet voor de Bouw- en ontwikkelsector" gebruikt kan worden in deze specifieke situatie. Wel stelt de gedragscode dat een uitwerking plaatsvindt van de te nemen maatregelen die toegespitst is op de betreffende situatie. Deze uitwerking gebeurt in de vorm van een werkprotocol en een overeenkomst waarin tussen initiatiefnemer, uitvoerder en gemeente vastgelegd wordt dat volgens het werkprotocol gehandeld wordt.

Om te komen tot de vrijstelling van de Flora- en faunawet is het noodzakelijk om een natuurwaardenonderzoek en effectenbeoordeling uit te voeren. Dit natuurwaardenonderzoek is reeds uitgevoerd³. Voor Tongvaren zal specifiek worden beoordeeld wat de aard van de verstoring/aantasting is in relatie tot huidige staat van instandhouding van de soort (die door de voorgenomen ontwikkeling niet in het geding mag zijn).

Volgens de gedragscode zullen maatregelen moeten worden genomen om negatieve effecten te verzachten ('mitigeren'). Hierbij kan gedacht worden aan het verplaatsen van een stuk van de muur en het aanwijzen of creëren van een groeiplaats in de omgeving die de oorspronkelijke standplaats zoveel mogelijk benadert. Voor het vinden van een gelijkwaardige groeiplaats is een veldbezoek noodzakelijk. Op basis van de te nemen verzachtende maatregelen wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld conform de gedragscode van de Flora- en faunawet, waarin de te ne-

³ Oplegnotitie flora en fauna defensie-eiland Woerden, BRO, 211x04759, d.d. 18 april 2011 in combinatie met nadere onderzoek naar vleermuizen en broedvogels door Staro Natuur en Buitengebied, d.d. 17 oktober 2011.

men maatregelen worden vastgelegd. Deze overeenkomst kan vervolgens onderschreven worden door enerzijds de gemeente en anderzijds de uitvoerder van de werkzaamheden, zodat ze controleerbaar zijn voor de gemeente en het Ministerie van EL&I (dat toezicht houdt op handhaving van de Flora- en faunawet).

6.4 Afsluitende conclusie

Gewone dwergvleermuizen

Met in achtneming van de beschreven maatregelen met betrekking tot de aanplant van bomen in het plangebied en de verlichting, heeft de ruimtelijke ontwikkeling geen negatief effect op het aanwezige foerageergebied van vleermuizen. De huidige staat van instandhouding is door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling van het plangebied niet in het geding. Derhalve vindt de ruimtelijke ontwikkeling, met betrekking tot vleermuizen, in overeenstemming van de Flora- en faunawet plaats.

Tongvarens

Omdat tongvarens in tabel 2 van de Flora- en faunawet opgenomen zijn, dient tijdens de werkzaamheden volgens de "Gedragscode Flora- en faunawet voor de Bouw- en ontwikkelsector" gewerkt te worden. Deze gedragscode is door Bouwend Nederland en Neprom opgesteld. Wanneer een ecologische werkprotocol middels een overeenkomst gewaarborgd is, wordt voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld wordt.

BIJLAGE 1

BRO Boxtel
t.a.v. Mevr. P. Maas
Postbus 4
5280 AA Boxtel

Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel (0492) 450 161
fax (0492) 450 162
info@starobv.nl
www.starobv.nl

Gemert, 17 oktober 2011

Betreft: oplevering resultaten onderzoek vleermuis, huismus en gierzwaluw Defensie Eiland Woerden

Geachte mevrouw Maas,

Hierbij ontvangt u de resultaten van het door ons uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw op de locatie van het Defensie Eiland te Woerden.

Kader

In het kader van de geplande herontwikkeling van het Defensie Eiland te Woerden is door Staro Natuur en Buitengebied onderzoek uitgevoerd naar de eventuele aanwezigheid van vleermuizen en vogels aldaar. Uit verkennend natuuronderzoek in 2007 is namelijk gebleken dat het gebied mogelijk van belang is voor deze soorten. Mogelijk benutten zij de in het plangebied aanwezige bebouwing als verblijfplaats. Op 16 mei, 7 juni, 28 juni, 19 september en 10 oktober 2011 hebben daarom ter plaatse veldbezoeken plaatsgevonden om mogelijke kraamkolonie-, zomerverblijven en/of paarverblijfplaatsen van vleermuizen in of aan de gebouwen te kunnen vaststellen, danwel uit te sluiten. Daarnaast is nagegaan of de vogelsoorten huismus en gierzwaluw gebruikmaken van het plangebied als vaste verblijf –en/of broedplaats.

Resultaten

Tijdens het veldbezoek op 7 en 28 juni is in de ochtend onderzoek gedaan naar kraamkolonieplaatsen van vleermuizen in de gebouwen. Op 16 mei 2011 is het onderzoek naar kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen in de avond uitgevoerd. Op 19 september en 10 oktober is 's avonds onderzoek gedaan naar eventuele paarverblijfplaatsen in of aan de bebouwing.

Tijdens de onderzoeksrondes waren de weeromstandigheden als volgt:

16 mei: circa 15 graden Celsius, droog, matige wind en licht bewolkt;
7 juni: circa 18 graden Celsius, droog, windstil en helder;

28 juni: circa 23 graden Celsius, droog, windstil en helder;
 19 september : circa 20 graden Celsius, droog, windstil en licht bewolkt;
 10 oktober: circa 13 graden Celsius, droog, matige wind en bewolkt.

Er zijn verschillende waarnemingen van vleermuizen gedaan tijdens deze bezoeken.

16 mei 2011

Tijdens dit veldbezoek zijn 18 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Hiervan bevonden 12 vleermuizen zich in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied in de nabije omgeving van de aanwezige bebouwing. De overige zes vleermuizen bevonden zich in het zuidelijke deel van het eiland nabij de daar aanwezige bebouwing. Daarnaast zijn zes overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze bevonden zich in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.

Verder zijn in het noordelijke deel van het gebied twee foeragerende meervleermuizen waargenomen, welke zich boven water buiten het onderzoeksgebied bevonden. Ook zijn nabij de bebouwing in het noordelijke deel van het eiland drie overvliegende meervleermuizen waargenomen (figuur 1).

Figuur 1: Vleermuisactiviteit op 16 mei 2011

7 juni 2011

Gedurende het veldbezoek van 7 juni is in het zuiden van het onderzoeksgebied één foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen (figuur 2).

28 juni 2011

Op 28 juni zijn in het onderzoeksgebied 22 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Hiervan bevonden zich 10 vleermuizen in het noordelijke deel van het eiland. De overige 12 bevonden zich in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied. Deze zijn allemaal nabij de aanwezige bebouwing waargenomen. Daarnaast zijn vier overvliegende dwergvleermuizen waargenomen. Eén bevond zich in het noordelijke deel van het gebied, de overige drie in het zuidelijke deel (figuur 3).

Figuur 2: Vleermuisactiviteit op 7 juni 2011

Figuur 3: Vleermuisactiviteit op 28 juni 2011

19 september 2011

Tijdens dit avondbezoek zijn acht foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze bevonden zich nabij de op het eiland aanwezige bebouwing (figuur 4).

Figuur 4: Vleermuisactiviteit op 19 september 2011

10 oktober 2011

Gedurende het laatste veldbezoek zijn vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Allen bevonden zich in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied nabij de daar aanwezige bebouwing (figuur 5).

Gierzwaluw

Op 16 mei is overdag gezocht naar aanwijzingen waaruit afgeleid kan worden dat de vogelsoort gierzwaluw gebruikmaakt van het onderzoeksgebied als vaste verblijf- en/of broedplaats. Tijdens dit veldbezoek zijn geen exemplaren van deze soort of aanwijzingen van zijn aanwezigheid in het onderzoeksgebied aangetroffen.

Huismus

Op 7 juli is overdag gezocht naar aanwijzingen waaruit afgeleid kan worden dat de vogelsoort huismus gebruikmaakt van het onderzoeksgebied als vaste verblijf- en/of broedplaats. Tijdens deze veldbezoeken zijn geen exemplaren van deze soort of aanwijzingen van zijn aanwezigheid in het onderzoeksgebied aangetroffen.

Tongvaren

Tijdens het veldbezoek op 16 mei is in één van de gebouwen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied een standplaats van tongvaren (FFlijst 2) aangetroffen (figuur 1).

Figuur 5: Vleermuisactiviteit op 10 oktober 2011

Conclusie

Vleermuizen

Uit de verrichte veldbezoeken blijkt dat vleermuizen gebruikmaken van het onderzoeksgebied als foerageergebied. De aanwezige bebouwing wordt echter niet gebruikt als vaste kraamverblijfplaats en/of zomerverblijfplaats. Daarnaast is gedurende de najaarsrondes geen zwermgedrag waargenomen. Op basis hiervan kan de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen uitgesloten worden. Geen van de waargenomen vleermuizen is met een paarroep waargenomen. Hieruit kan afgeleid worden dat de gebouwen op het eiland niet als paarverblijfplaats gebruikt worden.

Op basis van deze waarnemingen kan vastgesteld worden dat de herontwikkeling van het Defensie Eiland geen negatief effect op vleermuizen zal hebben.

Gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken zijn geen exemplaren van de gierzwaluw of aanwijzingen van zijn aanwezigheid aangetroffen. Om deze reden zullen de geplande werkzaamheden in het plangebied geen nadelig effect op deze vogelsoort hebben.

Huismus

Tijdens de veldbezoeken zijn geen exemplaren van de huismus of aanwijzingen van zijn aanwezigheid aangetroffen. Om deze reden zullen de geplande werkzaamheden in het plangebied geen nadelig effect op deze vogelsoort hebben.

Tongvaren

In één van de aanwezige gebouwen is een standplaats van de tongvaren aangetroffen. Omdat deze plantensoort op Lijst II van de Flora- en faunawet vermeld staat, dient gedurende de werkzaamheden volgens de "gedragscode flora- en faunawet voor de bouw –en ontwikkelsector" gewerkt te worden. Deze is door Bouwend Nederland en Neprom opgesteld. Wanneer deze gedragscode nageleefd wordt, wordt voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld wordt.

Ten aanzien van vleermuizen, gierzwaluw en huismus zal de voorgenomen herontwikkeling van het Defensie Eiland geen negatief effect hebben en zal geen overtreding van de Flora –en faunawet tot gevolg hebben. Om negatieve effecten op de in het plangebied aanwezige tongvarens te voorkomen, dient gedurende de werkzaamheden gewerkt te worden volgens de gedragscode die door Bouwend Nederland en Neprom opgesteld is. Wanneer deze nageleefd wordt, zal geen overtreding van de Flora –en faunawet optreden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,
Staro Natuur en Buitengebied

Vivian Maas

